

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาถือเป็นปัจจัยหลักสำคัญที่ปัจจุบันสถานศึกษาและมหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญและมุ่งเน้นเป็นอย่างมาก การพัฒนาคุณภาพการศึกษาใช้กระบวนการเชิงคุณภาพเป็นตัวหลักในการพัฒนา โดยมีการประกันคุณภาพทางการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่จะส่งเสริมและผลักดัน ให้กระบวนการทำงานในทุกระดับพร้อมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างสอดคล้องกันและเป็นระบบภายใต้ทิศทางที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยได้กำหนดสาระสำคัญเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาไว้หมวดหนึ่งโดยเฉพาะ คือ หมวดที่ 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้อง ได้ตระหนักและดำเนินการในเรื่องนี้ได้อย่างครบถ้วนและถูกต้อง (จำรัส นองมาก, 2544, หน้า 12) อีกทั้งในหมวด 5 ที่ว่าด้วยการบริหารและการจัดการศึกษา มาตรา 34 ได้กำหนดให้คณะกรรมการการอุดมศึกษา มีหน้าที่พิจารณาเสนอมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระ และความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา โดยคณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงได้จัดทำมาตรฐานการอุดมศึกษาเพื่อใช้เป็นกลไกระดับกระทรวง ระดับคณะกรรมการการอุดมศึกษาและระดับหน่วยงาน เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายการพัฒนาของสถาบันอุดมศึกษาต่อไป มาตรฐานการอุดมศึกษาที่จัดทำขึ้นฉบับนี้ได้ใช้มาตรฐานการศึกษาของชาติที่เปรียบเสมือนร่มใหญ่เป็นกรอบในการพัฒนา โดยมีสาระสำคัญที่ครอบคลุมเป้าหมายและหลักการของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของไทยและมาตรฐานที่คำนึงถึงความหลากหลายของกลุ่มหรือประเภทของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้ทุกสถาบันสามารถนำไปใช้กำหนดพันธกิจ และมาตรฐานของการปฏิบัติงานได้

มาตรฐานการอุดมศึกษาที่ปรากฏตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2549 ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต มาตรฐานด้านการบริหารจัดการอุดมศึกษาและมาตรฐานด้านการสร้าง พัฒนาสังคมฐานความรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานย่อยทั้ง 3 ด้านนี้อยู่ในมาตรฐานการศึกษาของชาติที่ประกอบด้วยมาตรฐานย่อย 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลเมืองโลก มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา ที่มีคุณภาพ มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งความรู้ แต่ละมาตรฐานย่อยของมาตรฐานการอุดมศึกษาจะมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับมาตรฐานย่อยของมาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษابรรลุตามจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาของชาติ

นอกเหนือจากมาตรฐานการอุดมศึกษาที่เป็นมาตรฐานแม่บทแล้ว คณะกรรมการการอุดมศึกษาได้จัดทำมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2551 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาตามกลุ่มสถาบันที่มี ปรัชญา วัตถุประสงค์ และพันธกิจในการจัดตั้งที่แตกต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบด้วยมาตรฐานหลัก 2 ด้าน คือ มาตรฐานด้านศักยภาพและความพร้อมในการจัดการศึกษา มาตรฐานด้านการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาโดยกำหนดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม ก วิทยาลัยชุมชน กลุ่ม ข สถาบันที่เน้นระดับปริญญาตรี กลุ่ม ค สถาบันเฉพาะทาง กลุ่ม ง สถาบันที่เน้นการวิจัยขั้นสูงและผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษาโดยเฉพาะระดับปริญญาเอก

นอกจากนั้น ยังได้จัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษาเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิ และสาขาวิชา โดยกำหนดให้คุณภาพของบัณฑิตทุกระดับคุณวุฒิและสาขาวิชาต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยคณะกรรมการการอุดมศึกษายังได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานอื่นๆ อาทิ เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา หลักเกณฑ์การขอเปิดและดำเนินการหลักสูตรระดับปริญญาในระบบการศึกษาทางไกลหลักเกณฑ์การกำหนดชื่อปริญญา หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณาประเมินคุณภาพการจัดการศึกษานอกสถานที่ตั้งของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาได้พัฒนาด้านวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพและยกระดับมาตรฐานในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีความทัดเทียมกันและพัฒนาสู่สากล ซึ่งทำให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างยืดหยุ่น คล่องตัว และต่อเนื่องในทุกระดับการศึกษา ตลอดจนสะท้อนให้เห็นถึงมาตรฐานคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทมีคุณภาพและได้มาตรฐานตามที่กำหนดทั้งมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ มาตรฐานการอุดมศึกษา มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา และสัมพันธ์กับมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอื่นๆ รวมถึงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ จึงจำเป็นต้องมีระบบประกันคุณภาพที่พัฒนาขึ้นตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553

ในด้านของกลไกการประกันคุณภาพ ผู้ที่มีความสำคัญส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง คือ คณะกรรมการระดับนโยบายและผู้บริหารสูงสุดของสถาบันที่จะต้องให้ความสำคัญและกำหนดนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนพร้อมทั้งเข้าใจร่วมกันทุกระดับ โดยมอบหมายให้หน่วยงานหรือคณะกรรมการรับผิดชอบ ในการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินและกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของคณะกรรมการหรือหน่วยงานนี้ คือ การจัดระบบประกันคุณภาพพร้อมทั้งตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินคุณภาพที่เหมาะสมสำหรับสถาบันโดยที่ระบบประกันคุณภาพที่ใช้ต้องสามารถเชื่อมโยงให้เกิดคุณภาพของการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับภาควิชาหรือสาขาวิชา ระดับคณะไปจนถึงระดับสถาบัน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในฐานะสถาบันอุดมศึกษา ได้ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเรื่อยมา โดยมีนโยบายและหลักเกณฑ์การดำเนินการที่สอดคล้องตามหลักเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่ระบุในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 ข้อ 33 โดยมีแนวทางการพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามองค์ประกอบคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา 9 ด้านพร้อมทั้งมีนโยบาย การส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย และวิธีการปฏิบัติในการจัดทำแผนทุกชั้นตอน มีการบันทึกข้อมูลเพื่อร่วมกันตรวจสอบ มองหาจุดเด่น สิ่งที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข ร่วมกันปรับปรุงแผนนั้นๆ โดยมุ่งหวังให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาที่เน้นคุณภาพ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของภาควิชา/สาขาวิชาในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่งในการส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากความสำคัญดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมและเป็นแนวทางในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. เพื่อประเมินผลความพึงพอใจที่มีต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ขอบเขตของการศึกษา

1. ประชากร

ประชากร คือ บุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 73 คน

2. ระยะเวลาเริ่มดำเนินการวิจัย

ปีการศึกษา พ.ศ.2558

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. เป็นแนวทางในการส่งเสริมและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากรคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ในการดำเนินงานพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
2. เพื่อรู้ผลของการนำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

3. เป็นแนวทางการพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพการประกันคุณภาพการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณภาพการศึกษา หมายถึง ผลการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เอื้อให้เกิดระบบ กลไก การดำเนินงานเพื่อให้ผลผลิต 5 อย่างอันเป็นภารกิจหลักของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ มีคุณภาพตามระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ได้แก่ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการทาง วิชาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการบริหารจัดการ

การประกันคุณภาพ หมายถึง ระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินการ ดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบคุณภาพ ตามดัชนีชี้วัดคุณภาพที่คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ กำหนดในการประกันคุณภาพ ซึ่งองค์ประกอบที่กำหนดจะต้องครอบคลุมภารกิจและ สอดคล้องกับระบบบริหารงานภายในสถาบัน

องค์ประกอบคุณภาพ หมายถึง ปัจจัยหลักในการดำเนินงานของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษา ซึ่งมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการผลิตบัณฑิต

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการวิจัย

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการบริการทางวิชาการ

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

องค์ประกอบที่ 5 ด้านการบริหารจัดการ